

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Ex varietate verborum, & concordia scripturarum. cap. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

ret huic mundo , & tamen quadam sibi de proprijs facultati-
bus reservasset. Audiuit ex Basilij ore. & *confessionem* perdidisti :
& Monachū non fecisti. His, & similibus Ecclesiastes abstrusos
scripturarum latices auditoribus propinabit : sunt enim ipsa
scripturæ aquæ ad quas Iacob oves ducebat ad aquandas, & in
harum canalibus, versicolores amygdalorum virgas ponebat,
vt earum aspectu oves eiusdē varietatis fœtus parerent: Aquâ,
ego sacram scripturam interpretor , virgās autem Sanctorum
exempla: Iacob Concionatoris est figura, qui Christi oves, hoc
est Christianum populum ad sacros diuinorum eloquiorum fon-
tes deducit, iisque variegatas opponens Sanctorum virtutes, fa-
tus eiusdem coloris Christo generat innumeros .

Gen. 30.

Ex varietate verborum , & scripturarum concordia .
Cap. XXVIII.

Vndecimò , Eandem sententiam Spiritus sanctus saepe in
eodem cōtextu variatis verbis repetit, & hæc repetitio,
quæ in oratione fortè alicui vitiosa videretur tantum abest, vt
absona sit, quin potius non solum magis explicat, sed plura
etiam notatu digna includit; Præterea eadem sententia pluri-
bus interdum membris constat: vt videre est in lib. Iob. sapien-
tialibus, & alijs, quorum si proportio, correspondentia, vel or-
do, quo inter se partes cohærent attendatur, materia non dee-
rit speculanti ad dicendum : Sit exemplum repetitionis. Exod.
25. iste Deus meus, & glorificabo eū Deus Patris mei, & exal-
tabo eum; certè auget, quod non solum sit Deus meus, sed &
Patris mei Deut. 32. concresecat, vt pluuia doctrina mea, fluat,
vt ros eloquium meum, oratio est illustrior explicando dupli-
cem similitudinem rosis, ac pluuia. In Psal. Benedicam Domi-
num omni tempore, semper laus eius in ore meo vbi ex abun-
dantia cordis, sit eiusdē sententiæ repetitio, & inde cresecit ora-
tionis affectus. Item paratum cor meū Deus, in prosperis mo-
deratè habendis; paratum cor meum ad toleranda æquanimi-
ter aduersa, vel vt ait Bern. Via regia fratres, nec ad dexteram
declinat, nec ad sinistram : est inuenire hominem semel paratū
non secundo, docetque aliquos esse, qui libenter auscultant il-
lud, Eijce Ancillam, & filium eius, sed non sunt parati ad il-
lud aliud, Immola mihi filium quē diligis Isaac. Item in illud
Gen. Erat, Dominus cum eo, idest (cum Ioseph) & erat vir in-
cunctis prosperè agens.] Vnum ex alio optimè infertur, nam
si id

Scripturæ va-
riæ idem do-
centes iuuat.

Psal. 39.

Psal. 107.

Serm. 43.

è paruis.

Gen. 39.

Collocatio,
& ordo in sã-
tentijs scri-
pturæ nota-
tur.

si id curemus, vt nobiscum sit Dominus, consequenter viri in-
Coll. 3. & cunctis prosperè agentes erimus : Ioan. Cass. explicans verba
6. Gen. 12. Gen. Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris
 tui, aduertit ordinem in his tribus esse perfectæ Monachorum
 abrenunciationis : Primum dixit exi de terra tua, id est de sa-
 cultatibus mundi huius, opibusq; terrenis. Secundò, de cogna-
 tione tua id est de conuersatione, & moribus, vitijsque prioribus,
 quæ nobis à nostra natiuitate cohærentia veluti quadam
 cõsanguinitate cognata sunt : Tertio, de domo Patris tui, id est
 de omni memoria Mundi huius, qui oculorum occurrit obitu-
 tibus. Sic explicantur à Sanctis Patribus secundum ordinem
 quo scripta sunt à Dauide tria illa membra, primi psalmi ver-
 su primo, vbi debet aduerti correspondentia inter verba ab-
 re, stare, sedere: inter impios, peccatores, pestilentes, inter cõ-
 filium, viam, cathedram; vides in vnico versu quanta argumen-
 torum seges? quæ vnum hoc docent vitanda esse malorum cõ-
 sòrtia. Magnum mysterium includit Pet. in pulchra illa gradua-
 tione; Ministrare in fide vestra, virtutem; in virtute, scientiam;
 in scientia abstinentiam, in abstinentia, patientiam; in pacien-
 tia, pietatem, in pietate, amorem fraternitatis; in amore autè
 fraternitatis, charitatem; vbi ostendendo rationem istius sub-
 ordinationis, & consequentiæ, quomodo vnum ex alio inferatur,
 copiosa erit dicendi vbertas. Bern. notat ordinem in verbis
 Pauli. Iustitia, pax, & gaudium. Primò præcedit Iustitia, alio-
 quin non sequeretur pax, quia non est pax impijs; Deinde se-
 quetur gaudium; ordo autem peruersus est velle statim
 gaudere.

Scripturæ va-
 ria loca ean-
 dem senten-
 tiã habentia
 amplificent
 rem.

Duodecimò, Eadem sententia in varijs Sacræ scripturæ li-
 bris non iisdem verbis, sed alijs, atque alijs effertur: quare non
 est difficile ad eandem rem inculcandam, similes illos locos ad-
 ferre; qui si prudenter connectantur multam continent erudi-
 tionem: Adde quod etiã de eadem re diuersæ in diuersis vtrius-
 que instrumenti voluminibus loquuntur sententia, quæ plura
 prædicata, pluresque eiusdem rei veritates tanquam in vnum
 Symbolum conferunt, e quibus integra concio formari potest.
 Sanctus Gregorius in Mora: vt explicet illa verba Iob. tunc
 surrexit Iob. & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens
 in terram adorauit. explicat duodecim scripturæ testimonia
 hinc inde ex varijs bibliorũ libris desumpta, qua in re eximita,
 ac singularis sacratissimi huius Doctoris apparet industria: In
 Gen. dicitur Abrahæ ambula coram me; similis est ille locus
 cum

cum Deo ambulavit] & alius prouidebam Dominum in conspectu meo semper] possunt hi loci simul tractari, & inde plenius ostendetur, quid sit coram Deo, & cum Deo ambulare, & habere Deum in conspectu suo: Simulque inuenietur in ipsis librorum sacrorum verbis inesse aliquam ex similitudine dissimilitudinem, ad fructum spiritualem ueriores captandum. Ad hanc regulam pertinere potest, quando vnus scriptura locus per alium confirmatur, quod tum maximè fit quando per aliquam consequentiam alterum ex altero deducitur, & infertur; Sicut D. Petrus in Actis uolens probare de Christo illa psalmi uerba. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem] hanc ueritatem elicit ex alio loco psalmi, quia Dauidi iureiurando promissit Deus; De fructu uentris tui ponam super sedem tuam] Basil. locum illum Matth. Thesaurizate uobis thesauros in celo] ait posse explicari per alium, uendite quæ possidetis, & date eleemosynam, facite uobis sacculos qui non ueterascunt, &c.

Decimotertiò, Elegans est modus vnã sententiam amplificandi per aliam, in qua aliquid diuersum ostenditur, aut etiã oppositum; si V.g. altera uirtutem celebret, altera uitium oppositum uituperet: Certum est enim Philosophorum axioma, opposita iuxta se posita magis elucescunt: Præterea si quis afferatur locus, qui in specie uideatur alteri contradicere, ex utriusque conciliatione opportuna amplificatio exurget. In Gen. Abrahæ magna posteritas promittitur. Suspice cælum, & numera stellas si potes, sic erit semen tuum, & tamen alibi futura dicitur, sicut puluis terræ; & quoniam diuersæ sunt stellæ cæli, & puluis terræ, dici potest: Abrahæ [quem Patrem credentium fuisse scimus] posteros, omnes Christianos esse: quorum aliqua pars electorum est, quæ futura dicitur sicut stellæ Cæli, nam fulgebunt iusti sicut stellæ firmamenti, alia uerò reproborum, significatur sub typo pulueris terræ, ut dicit psalmus; non sic impij, non sic, sed tanquam puluis, quæ proijcit uentus a facie terræ. Bern. in prima uerba psalmi 90. Qui habitat in adiutorio altissimi, quis sit (ait) Diuini inhabitator adiutorij per non inhabitantes illud melius potest cognosci: Tria sunt equidem eorum genera. vnum non sperantium, aliud desperantium, tertium frustra sperantium. Iac. in sua canonica duplicem sapientiam simul adiungit, ut ex intuitu pulcherrimo vnus, euidentius appareat alterius turpitudine: Non est (inquit) ista sapientia de sursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica, quæ de sursum est sapientia: primum quidem pu-

Psalm. 15.

1. de Bapt. Matth. 60

Sententiarum diuersitas, & oppositio amplificationi feruiunt. Gen. 15.

Gen. 22.

Serm. 1.

Iac. 3.

dica

- Rom.* 10. dica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis confentiens, &c.] Paulus ad Rom. Iustus (ait) ex fide vivit, si vero iugatur locus Cor. si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum] Poterit instrui auditor fidē esse quidem radicem vitæ, sine qua nihil vivit
1. *Ioan.* 3. Deo, at si sola sit sine charitate, apud Deū caret merito, apud Io. dicitur. Qui natus est ex Deo nō peccat, sed nec peccare potest] cui si opponas illud eiusdem si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus] Poteris cum Augustino *Mer. & Re: c.* 10. stinguere duplicem hominem, primum regeneratum, & ut sit non peccat peccato mortifero, sed quia ex se habet corpus, quod corrumpitur, & libertatem item ex se ipso, deficere potest, quare Deo inniti nos oportet, eique maximē adharere.

Christus, *Matth.* 6. attendite ne iustitiā vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, & tamen, cap. 9. dictum fuerat, sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona] Explicanda est igitur Christi doctrina, scilicet, quod nunquam opera nostra eo animo facienda sunt ut appareant coram hominibus, & ab ijs celebrentur: at fieri posse coram hominibus, ut videāt opera nostra bona, & in operibus nostris glorificetur Pater qui in cælis est, non autem nos qui Dei instrumenta sumus.

Obscuriora
loca per obiectionem, &
solutionē amplificantur.

Decimoquartò, Si locus scripturæ sit obscurior, aut res ipsa, quæ proponitur in specie habeat aliquid alienum, aut ablutum includere videatur, modus hic commodè teneri potest, ut prius sibi ipsi Orator obijciat, quod minus rationi consonum apparet, deinde respondendo, & explicando rem certissimam reddat. Triumphat Orig. in celebri illa homilia di S. Magdalena: Iesum interrogās, cur tamdiu sub peregrina veste lateat, cum id repugnare videretur, tanti demonstrationi amoris: a Magdalena item percontatur, quid peccauerit; O Maria (inquit) vocas eum, & non audit, oras eum & non exaudit, quæris illum, & non inuenis, pulsas & non aperit, tu sequeris illum & fugit; Heu quid hoc est? olim laudabat te, quærebat te cum non adesses, vocabat cum abesses. O bone Iesu quare non consolaris lacrymas, quas fundit pro te, sicut cōsolatus fuisti lacrymas, quas fudit pro fratre suo, si solito more eā diligis, cur desiderium eius protrahis? O verax Magister, dixisti Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea, sed quomodo verum est, cum tu ablutus es ab ea? Ergo o custos hominum, aut tu partem, quam elegit custodi in ea, aut ego necio

scio quomodo verum est, quod non auferetur ab ea] tandem concludit illud à Dilecto ordinatum, vt mutarentur lacrymæ doloris in lacrymas amoris Item Augustinus cū Deus mentientibus obfetricibus bene fecerit, & domos edificauerit merito queri potest an ipsum mendacium approbauerit?] Respondet August. non quia mentitæ sunt, sed quia in homines Dei, misericordes fuere, non est in eis remunerata fallacia, sed benevolentia, non iniquitas mentientis, sed benignitas mentis; sicut enim ait mirum absurdumque non esset, si prius aliquo tempore commissa ab eis opera mala, Deus propter posteriora bona vellet ignoscere, ita mirandum non est quod vno tempore, in vna causa Deus vtrumque conspiciens, id est factum misericorditer, factumque fallaciter, & bonum remunerauerit, & propter hoc, malum ignouit, quando pro humanitate, & misericordia reddita fuit merces vtiq̄ue temporalis, non æterna.] Si occurrat locus ille explicandus in Euangelio, si oculus tuus scandalizat te erue eum, & projice abs te, si manus tua, vel pes tuus scandalizat te abscinde eum, & projice abs te] Primò cum admiratione potest dici; Ita ne iubet Christus, oculos erui manus abscindi? pedes obruncari? corpus mutilari? minime verò: Vnde exponendum est quid importet talis auctoritas. fugiendas scilicet mali patrandi occasiones oculorum, motus castigandos, manuum actus, pedum incessus illicitos, ad rationis dictamen reprimendos, ne animam deprædentur. Item si locus ille Caut. afferatur explicandus. Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus lilijs] Primò mihi opponam quid ventri cum tritico? quid tritico cum lilijs? inde subiiciam, planè ita est si de ventre animali, si de tritico camporum, si de hortorum lilijs sermo esset, cum autem sit translatio, per ventrem recitè voluntas animæ spiritualis significatur, quia opera concipit homo, vt Mater filios, per aceruum tritici, opera bona innuuntur, quibus nutritur spiritus, per lilia vero denotantur omnes circumstantiæ, & conditiones requisite, vt opus de genere suo bonum benè fiat: Nec enim placent Deo opera etiam si ex genere suo substantiam habeant bonam, nisi suis conditionibus tamquam lilijs vallata offerantur; Aut cum Gregorio per ventrem, populi latitudo designatur, qui bene sicut aceruus tritici lilijs vallatus dicitur, quia dū operibus sanctis intendens, in caeleste horreum præparatur, exemplis sanctorum, vt perfecter vndique munitur] Christus apud Ioan. nemo (inquit) venit ad me; nisi pater meus traxerit illum] at si tractio secundum

*Exp. in
Cant. c. 7.*

Ioan. 6.

dum Arist. est motus violentus, & Deus homini nequaquam vim infert, sed liberam exigit a nobis seruitutem, quomodo dicemur à Deo trahi? Respondebo statim cum Augustino. trahi

Tract. 2. (inquit,) à Patre, est interna persuasione, & amoris ingentis declaratione ad Christum duci.] Item cum Cyrillo. Non enim cum dicat neminem posse ad se venire, nisi Pater traxerit eum vi quadam cogi, trahique credentes putandum sit, sed monitione, doctrina, reuelatione ineffabiliter facta: unde intulit omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.] Vbi enim auditus, disciplina, doctrinaque ad est, ibi fides non vi sed persuasionem oritur.

Concordia Decimoquintò. Egregius est & ille modus in testimonijs
utriusque te scripturarum, quando utrumque simul testamentum utraque
stamenti. lex, & vetus, & noua coniungitur; quando historias Euangelicas, & prophetica vaticinia, non secus ac duo Cherubim ex

utraque Oraculi parte coniungimus, qui utrumque Iatus propitiatorij tegant, respiciantq; se mutuo, & qui apte hanc testamentorum consensionem ostendit, scriba ille doctus est in regno caelorum, qui ceu bonus Paterfamilias profert de thesaurò suo noua, & vetera, hoc ipsum saepe à Christo videmus facilitatum, & ante, & post resurrectionem, praesertim cum, incipiens à Moysè, & omnibus Prophetis interpretabatur in omnibus scripturis, quae de ipso erant.

Luc. 24. A Philippo item Diacono, in celebri illa per Spiritus Sancti magisterium, Reginae Candacis Eunuichi conuersione, dum in Isaiae lectione, Christum patientem ostendit. Aperiens enim Philippus os suum, & incipiens à scriptura ista (scilicet Is. 53.) euangelizauit illi Iesum, quin & in ipsis nascentis Ecclesiae primordijs, & concionibus maxime Petri & Pauli, locus hic maximam peperit Iudeorum ad Christi fidem accessionem, sicque faciendum docet S. Clemens Romanus,

1. 2. constit. Interpretantes (inquit) ex lege & Prophetis, procedant ad conuenientiam & similitudinem Euangelij, Nam Dominus ait

Apost. c. 5. scrutamini scripturas, quia ipsa testimonia perhibent, de me. Idem August. Greg. & alij. Qui locum hunc copiose tractatum & innumeris patrum exemplis videre voluerit, legat librum integrum, imò nouem libros Patris nostrae societatis, Iosephi à Costa, & inde argumenta eruat. Huic affinis est ille modus,

In Ezech. bom. 6. cum per accomodationem, aliquid in nouo testamento, cum personis, vel rebus veteris instrumenti conferimus, & ad id genus expositionis referri potest quod secundum Analogiam appellat, Augustinus, sic Bern. Iosephum Virum Mariae, cum Iosepho

Joseph Patriarcha eleganti similitudine comparat; Vt scias (ait) *Serm. 2. in Missis est.*
 quis, & qualis homo fuerit Ioseph. Memento illius quondam Patriarchæ venditi in Ægipto, & scito ipsius istum non solum vocabulum fuisse sortitum, sed castimoniam assequutum, innocentiam adeptum, & gratiam] Inde per varias vtriusque Iosephi sortes celebri inductione decurrens: celebrem facit amplificationem; August. afferens locum Sap. properans homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum orationem, & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ & finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.] Hunc hominem dicit esse Christum Pontificem nostrum, qui assumpto carnis humanæ thuribulo, & supposito igne altaris, id est anima sua magnifica, adiecto etiam incenso, qui est spiritus immaculatus, medius inter viuos, & mortuos stetit, & mortem non permisit ultra grassari.]

Serm. 98. de temp. sap. 18.

Ex annexis: Scopo: Causis: similibus, & Doctrinarum varietate. Cap. XXIIX.

Decimosexto, Celebris erit amplificatio, si antecedentia examinemus, si subsequencia conijciamus, quæ duo per se expensa, rem totam non solum explicant, vt alibi dicebamus sed etiam illustrent, & augent: Quæcumque ad Galatas scripsit Apostolus ex hoc vno primo capite antecedenti nascuntur, Miror quod tam cito transferimini, ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi in aliud Euangelium, quod non est aliud nisi quia sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt conuertere Euangelium Christi] & ex ijs quæ cap. vltimo inferuntur, quicumque volunt placere in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum vt crucis Christi persecutionem non patiantur vt in carne vestra glorientur] Psalmus 43. de Christo Messia loquitur, & exponi debet, tum ex antecedentibus, tum ex eo, quod consequitur, Patet, nam titulus est canticum pro dilecto, id est laus pro Christo Messia, quem Pater æternus non semel dilectum vocat, & pro ijs qui commutabuntur, id est pro populis Fidelibus, qui Ecclesiam Christi faciunt, qui commutandi dicuntur per Iustificationem, a Messia in hoc sæculo, & in alio per resurrectionem, & gloriâ; qui enim Idola adorabant Deum verum cognoscent, & qui mortalem in terris vitam degebant, immortali in cælis beatitudine fruuntur: De his autem duobus loquitur psalmus, de Christo scilicet dilecto & Ecclesia, vnde

Ex annexis amplificatio fit.

D d statim